

A GVI 2021. januári negyedéves konjunktúrafelvételének eredményei

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) negyedéves vállalati konjunktúrafelmérésében 349 cégvezető véleményét kérdeztük cégük üzleti helyzetéről és kilátásairól.

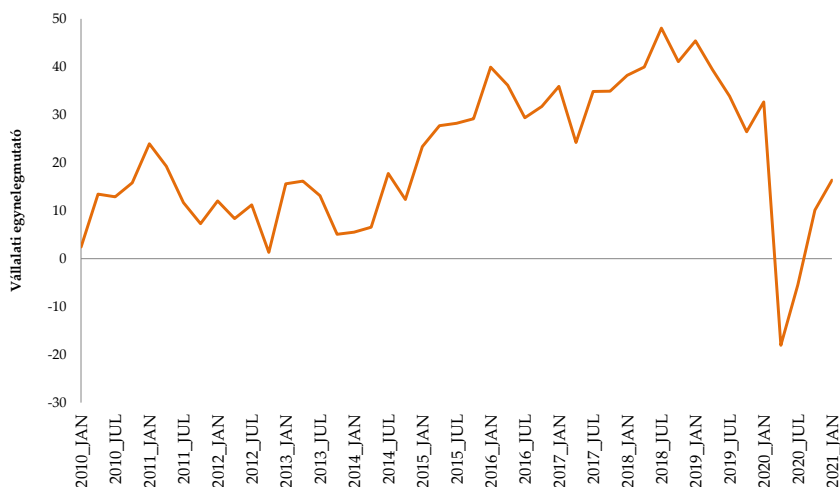
A 2021. januári adatfelvétel eredményei szerint Magyarországon az üzleti bizalom szintje a 2020. tavaszi mélypontot követően folyamatosan javuló tendenciát mutat, 2020 októberéhez képest a Negyedéves Konjunktúramutató +10-ről +16 pontra nőtt (lásd 1. ábra). A 2010-ben megkezdett felmérés történetében kizárólag 2020 áprilisában és júliusában fordult elő, hogy negatív tartományba került a mutató, 2020 októberében azonban ismét pozitív tartományba esett, az emelkedés pedig – csökkenő ütemben – 2021 januárjában is folytatódott. Megállapítható ugyanakkor, hogy a 2020. áprilisi súlyos mélypontot megelőzően legutóbb 2014-ben, vagy azt megelőzően volt a jelenlegi szinthez hasonlóan alacsony a Negyedéves Konjunktúramutató értéke.

A 2020. áprilisi eredményeket nagy mértékben befolyásolták a koronavírus-járványra és az ezzel összefüggő gazdasági leállásra vonatkozó első benyomások, tapasztalatok, a

júliusi és az októberi adatok pedig már a kijárási korlátozások feloldását követő újraindulással kapcsolatos tapasztalatokat is mutatták. A 2021. januári adatok a járvány második hulláma következtében bevezetett korlátozások hatásait is tartalmazzák. A GVI konjunktúravizsgálatának célja a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásainak feltérképezése, amely a vállalkozók számára az adatfelvétel idején rendelkezésre álló információkra, szubjektív helyzetértékelésükre támaszkodik.

A Negyedéves Bizonytalansági Mutató értéke 43 pontos szinten áll, amely 2 ponttal magasabb az előző két negyedévben tapasztalt értéknél. Ez arra utal, hogy a hazai vállalkozások helyzetértékelése a 2020. áprilisi, kiugró mértékű bizonytalanságot tükröző adathoz képest (52 pont) továbbra is egyöntetűbb, ugyanakkor a járványhelyzetből adódó kiszámíthatatlanság a vállalatvezetői véleményekben továbbra is érzékelhető, enyhén növekvő mértékű.

1. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató alakulása, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható érték százaskálára vetített aggregált egyenlegmutató (számításának módszerét a Függelék tartalmazza). Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A Negyedéves Konjunktúramutató értéke az építőipari vállalkozások esetében a legmagasabb (+22 pont), a feldolgozóipari cégek körében +20, a kereskedelmi cégek esetében +18 pont, míg a gazdasági szolgáltatásokat nyújtó cégek körében (+8

ponttal) a legalacsonyabb. Az előző negyedévhez képest az építőipari vállalatok esetében 17, a kereskedelemben 9, a feldolgozóipari cégek körében 8 pontos emelkedés tapasztalható, míg a szolgáltató cégek körében stagnált a mutató.

2. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató gazdasági ág szerint, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egynelegmutatók. Az egynelegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A Negyedéves Konjunktúramutató tíz komponensből áll:

- jelenlegi/várható üzleti helyzet;
- jelenlegi/várható jövedelmezőség;
- beruházási aktivitás várható alakulása;
- jelenlegi rendelésállomány;
- elmúlt féléves/várható termelési szint;
- létszám várható változása;
- kapacitáskihasználás várható alakulása.

Az almutatók esetében megállapítható, hogy a vállalkozások vezetői – a jelenlegi rendelésállomány és a beruházások várható szintjének kivételével – rendre optimistábban ítélik meg a vizsgált szempontokat a 2020. októberi szinthez viszonyítva. Az előző negyedévhez képest a legnagyobb mértékű javulás az elmúlt időszak termelési szintjére, illetve a várható termelési szintre

vonatkozóan tapasztalható. Az előző év azonos időszakához képest viszont – a létszámvárakozások kivételével, amely esetében a mutató értéke 5 ponttal magasabb 2020. januári szintjéhez képest – minden mutató tekintetében negatívabb a vállalatok helyzetértékelése. Megállapítható – összefüggésben a koronavírus-járvány gazdasági következményeivel –, hogy a

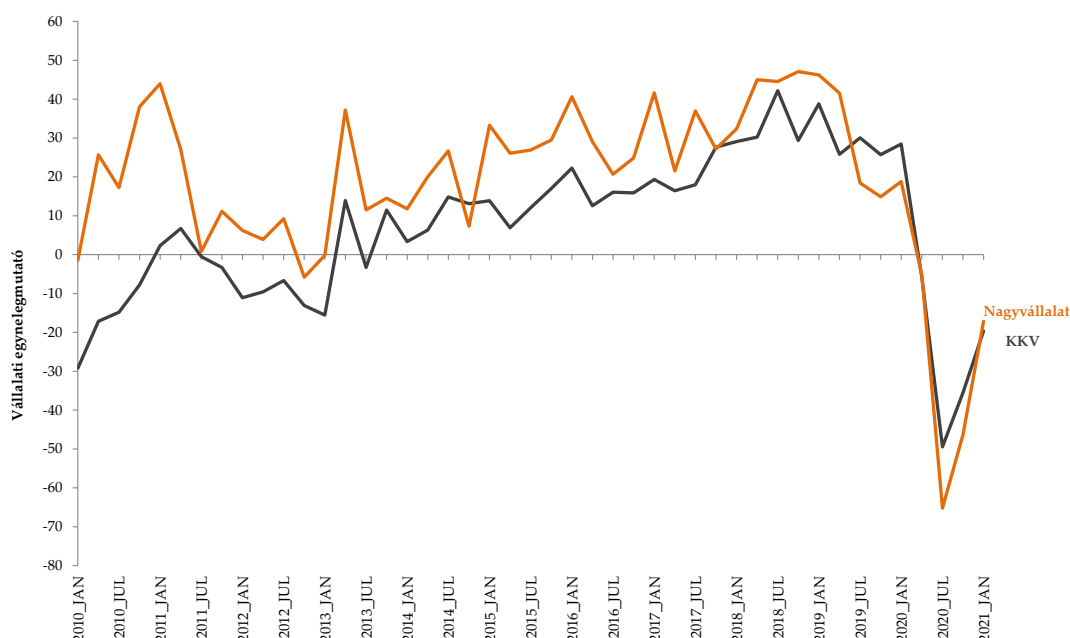
GHT 2021. február

legnagyobb mértékben az elmúlt féleves termelési szint megítélése romlott az egy évvel ezelőtti időszakhoz viszonyítva.

A 2021. januári adatok alapján a várható kapacitáskihasználtság kivételével a nagyvállalatok rendre optimistábban ítélik meg helyzetüket a kis- és középvállalkozásokhoz viszonyítva. A legjelentősebb különbség (19 pont) a jelenlegi rendelésállomány értékelése esetében tapasztalható. A 250 fő feletti nagyvállalatok általában a többi mutató esetén is számottevően (legalább 10 ponttal) optimistábban látják jelenlegi pozícióikat a kis- és középvállalkozásokhoz képest, kivéve az elmúlt félév termelési szintjét és a várható kapacitáskihasználtságot. Összességében 2020 áprilisához viszonyítva a nagyvállalatok és a kis- és középvállalkozások körében egyaránt számottevően növekedett a legtöbb vizsgált

mutató értéke, egyedül az elmúlt időszak termelési szintjének megítélése – összefüggésben a koronavírus-járvány korlátozása érdekében bevezetett tavaszi és őszi-téli intézkedések gazdasági hatásaival és következményeivel – alacsonyabb továbbra is mindkét kategóriában az áprilisi adatfelvételhez képest. Októberhez viszonyítva a kis- és középvállalkozások körében a jelenlegi rendelésállomány, a jelenlegi üzleti helyzet, a jelenlegi jövedelmezőség és a beruházások várható szintjének mutatója romlott, míg a többi indikátor tovább javult az áprilisi mélypontot követően. A nagyvállalatok körében októberhez viszonyítva a jelenlegi rendelésállomány, a beruházások és a jövedelmezőség várható szintjének megítélése kivételével a többi indikátor egyaránt emelkedett.

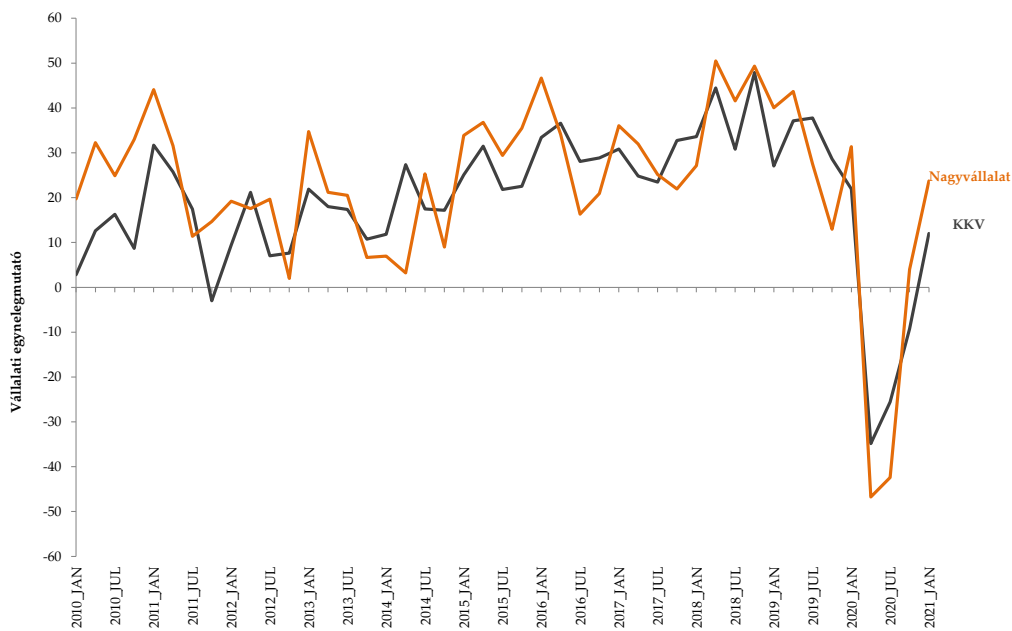
3. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – elmúlt féleves termelési szint, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

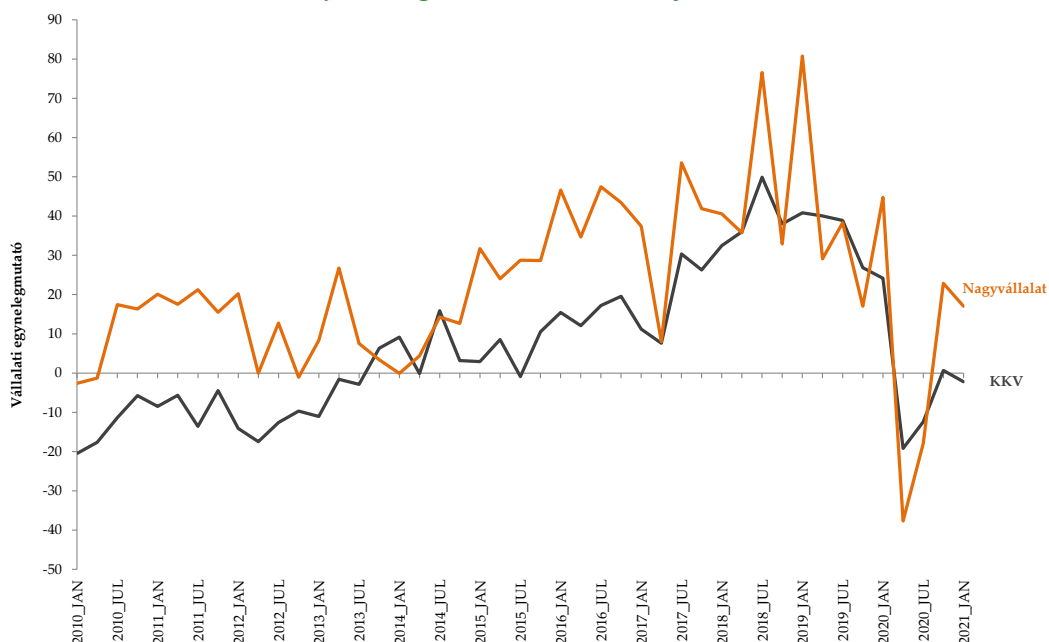
4. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – várható termelési szint, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

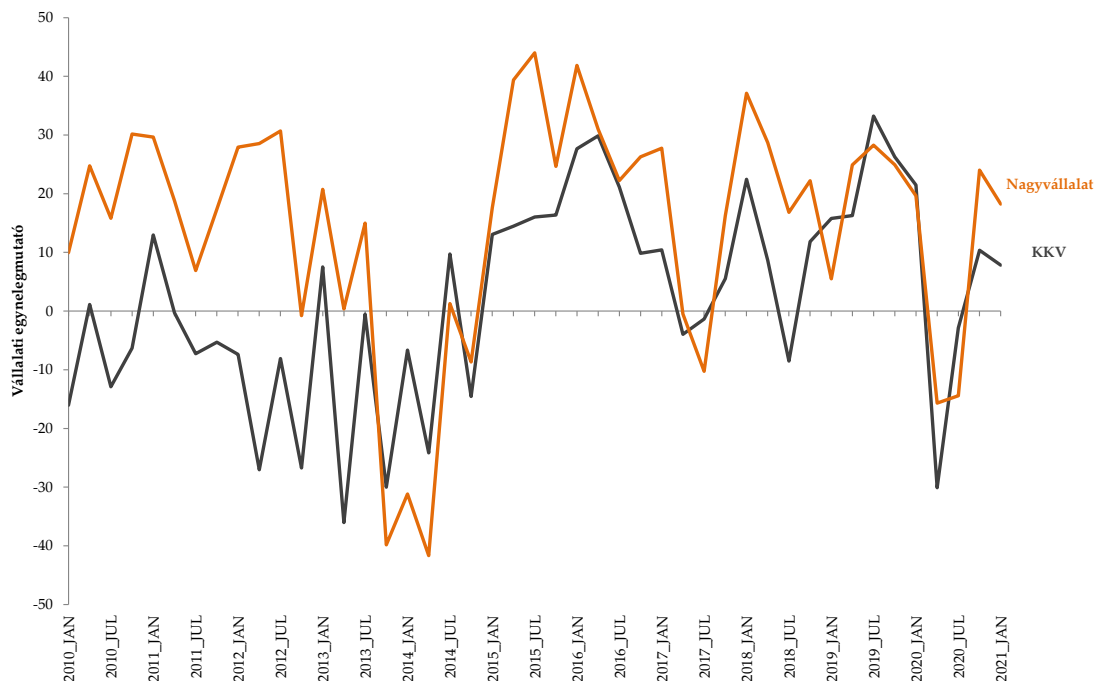
5. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – jelenlegi rendelésállomány, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

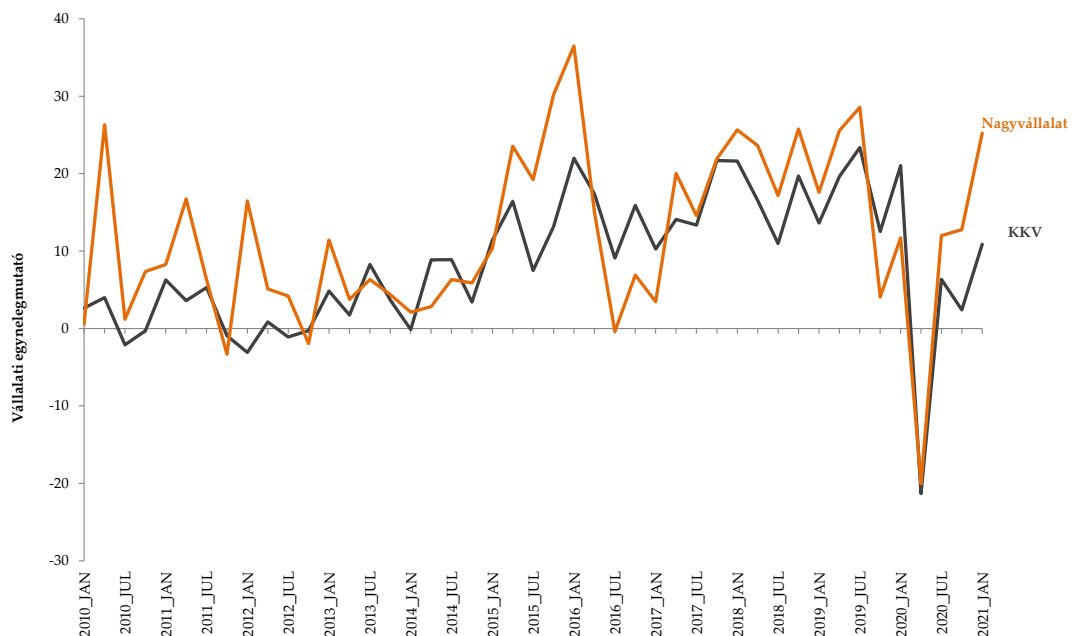
6. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – várható beruházási aktivitás, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Az ábrához a beruházási várakozások négy értékű változóját (-100: nincs, -33: csökken, 33: azonos lesz, 100: nő) alkalmaztuk.

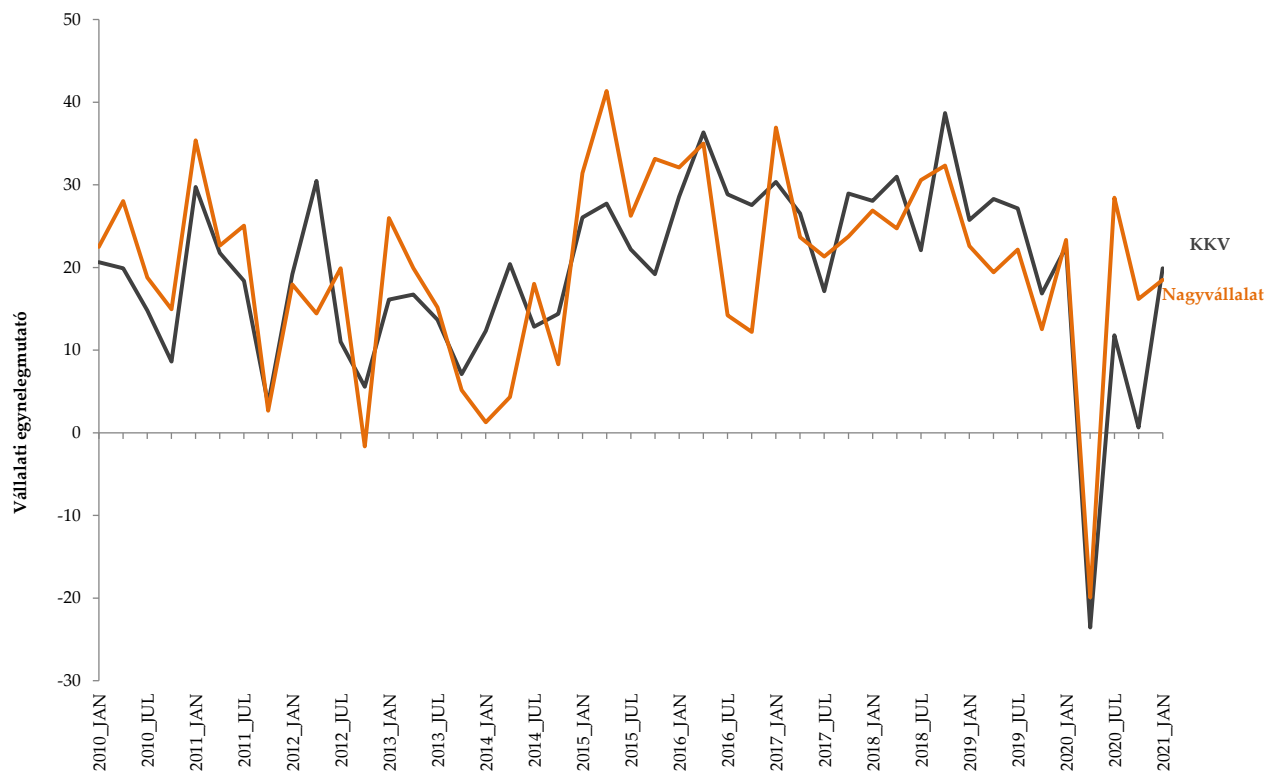
7. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – létszám várható változása, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

8. ábra: A Negyedéves Konjunktúramutató komponenseinek alakulása vállalatméret szerint – kapacitáskihasználás várható alakulása, 2010. 01–2021. 01.

Forrás: GVI 2021

Megjegyzés: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A koronavírus-járvány gazdasági hatásai a magyarországi vállalkozások körében 2020. októberig – kapacitáskihasználtság, válságkezelő eszközök, bértváltozások és értékesítési árak

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) elemzésében a koronavírus-járvány gazdasági hatásait vizsgálja a hazai vállalkozások kapacitáskihasználtsága, válságkezelő intézkedései, valamint a bérek és az értékesítési árak változásai szempontjából. Az elemzésünkben szereplő adatok a bel- és külföldi értékesítési árak esetében a GVI előző harminckét féléves konjunktúrafelvételeiből (2005–2020), az elemzés többi fejezetében pedig a GVI 2020. októberi féléves konjunktúrafelvételéből származnak, melynek során 3142 hazai vállalkozást kérdeztünk meg az érintett témákban. Az adatfelvétel október 1. és 31. között zajlott, a koronavírus-járvány második hulláma miatt bevezetett kijárási és egyéb korlátozásokat megelőzően. Eredményeinket tehát nagy mértékben befolyásolta a járvány első hullámának csillapodása és a GVI konjunktúramutatójában is megjelenő optimistább várakozás.¹ A GVI konjunktúravizsgálatának célja a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásainak feltérképezése, amely a vállalkozók számára az adatfelvétel idején rendelkezésre álló információkra, szubjektív helyzetértékelésükre támaszkodik.

2020. március 20-át, a koronavírus-járvány miatt bevezetett korlátozó intézkedéseket megelőzően, a hazai vállalkozások átlagos kapacitáskihasználtsága 81 százalék volt, mely tavasszal 20 százalékponttal, 61

százalékra esett vissza. A járvány első hullámát követően, a korlátozások lazításának idején az átlagos kapacitáskihasználtság előbb 73 százalékra, majd októberre 75 százalékra nőtt.

1. táblázat: Kapacitáskihasználtság alakulása 2020. január 1-je és október között, százalék

	január 1. – március 20.	március 20. – május 20.	május 20. – szeptember 20.	október
N	2531	2583	2587	2999
Átlag	81	61	73	75
Medián	90	70	80	80
Szórás	25	30	26	27
<10%*	3	8	3	4

*10 százalékot nem meghaladó kapacitáskihasználtság

Forrás: GVI 2020

¹ Javuló üzleti helyzet, bizonytalan, polarizált várakozások – Az MKIK GVI 2020. októberi vállalati konjunktúrafelvételének eredményei. <https://gvi.hu/kutatas/623/>

A válság előtti kapacitáskihasználtsági szintet októberre a cégek 55 százaléka érte el vagy haladta meg, 40 százalékuk azonban 50 százalékpontosnál kisebb, 5 százalékuk pedig legalább 50 százalékpontos csökkenést szenvedett el a korlátozások bevezetése előtti időszakhoz viszonyítva.

A vállalatok foglalkoztatotti létszámát vizsgálva látható, hogy annak emelkedésével párhuzamosan a kapacitáskihasználtság visszaesése mérséklődik. Az 1–9 fős kisvállalkozások esetében az eleve alacsony bázis (69 százalék) ellenére is további 23 százalékpontos csökkenés figyelhető meg tavasszal, az októberben mért szint (56 százalék) pedig még mindig jelentősen a

válság előtti szint alatt marad. A gazdasági ágazatok közül az egyéb szolgáltatások területén mutatkozott a legjelentősebb átlagos kapacitáskihasználtság-csökkenés tavasszal, 24 százalékpontos, ezt követi sorrendben a kereskedelem (20 százalékpont), az ipar (18 százalékpont) és az építőipar (8 százalékpont).

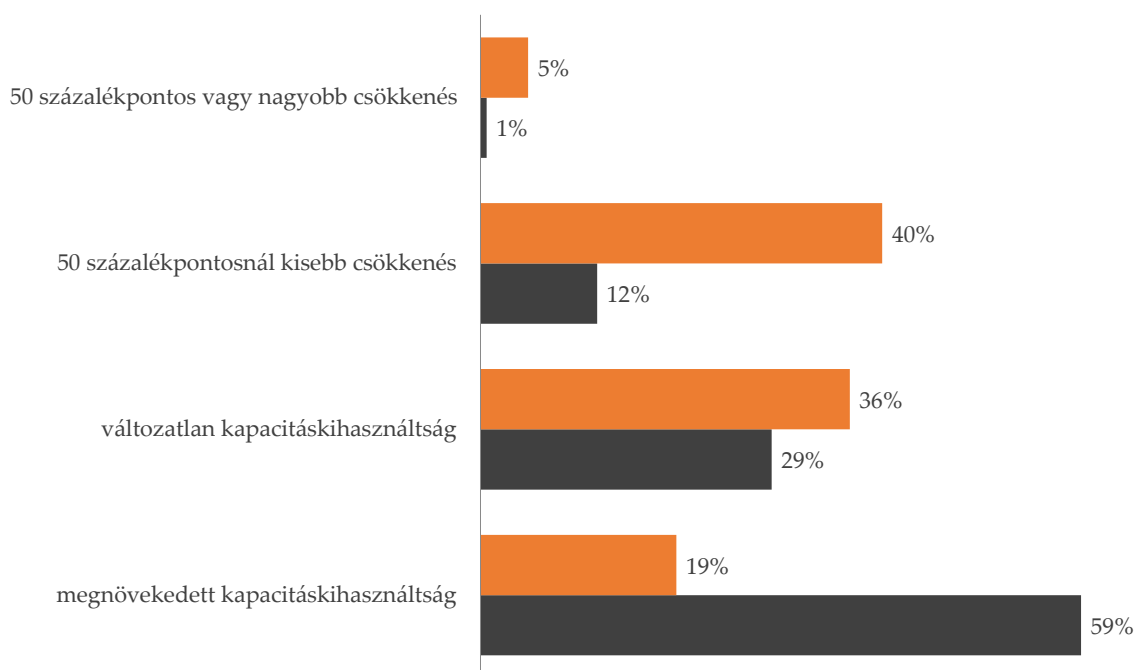
A kapacitáskihasználtság mértéke alapján elmondható, hogy október folyamán – tehát a koronavírus-járvány második hulláma miatt bevezetett újabb korlátozó intézkedések előtt – a vállalkozások jelentős része jobb helyzetben volt, mint a tavaszi első hullám idején, de még nem érte el a válság előtti szintet.

1. ábra: A hazai vállalkozások átlagos kapacitáskihasználtságának változása a válság előtti szinthez és a válság kezdetéhez képest 2020 októberéig, százalék,

Njanuár 1. – október=2506, Nmárcius 20. – október=2554

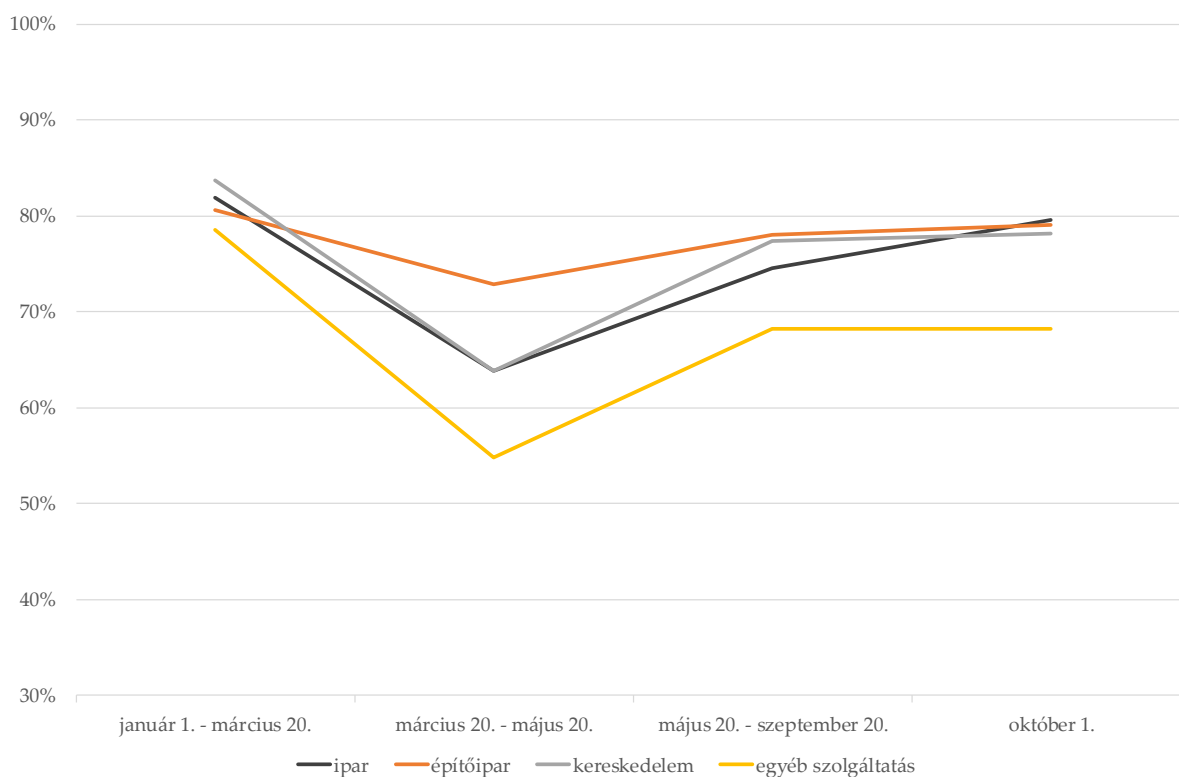
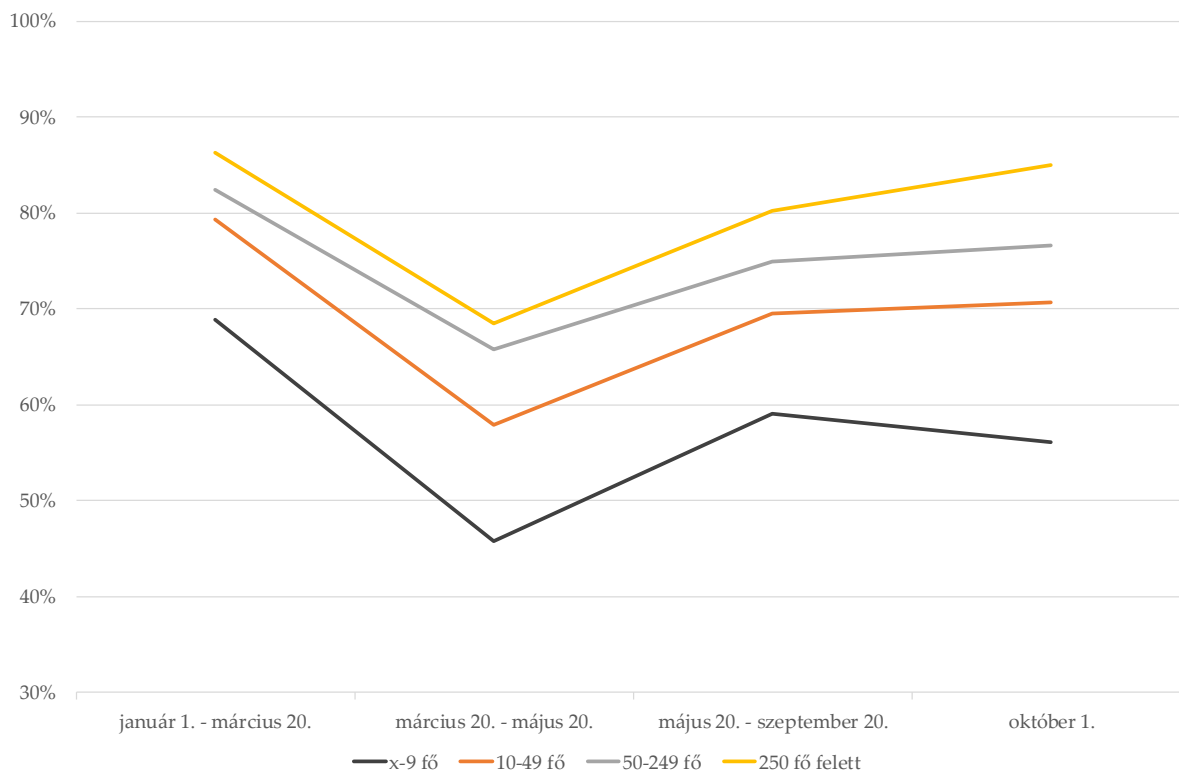
■ válság előtti szinthez képest (2020. január 1. -március 20.)

■ válság kezdetéhez képest (2020. március 20. - május 20.)

Forrás: GVI 2020

2. ábra: Kapacitáskihasználtság alakulása 2020. január 1-je és október között
létszámkategóriánként és ágazatonként, százalék

Forrás: GVI 2020

A koronavírus-járvány negatív hatásai kapcsán a cégvezetők közel fele arról számolt be, hogy a járvány hatására csökkent a kereslet (48 százalék), illetve a cég olyan tevékenységet végez, melyet nem lehet otthoni munkavégzéssel ellátni (48 százalék), minden harmadik válaszadó pedig azt jelezte, hogy azok a vállalkozások, amelyeknek beszállítóként dolgoznak, csökkentették a megrendelés-állományt (31 százalék). Kiemelendő, hogy míg áprilisban a

szükséges munkaerő hiányát a vállalkozások 12 százaléka jelezte nehézségként, ezúttal a cégek mintegy negyede (26 százalék) jelölte meg ezt a tényezőt. A megkérdezettek ötöde a rendezvények betiltását és a rövidített nyitva tartást (18 százalék), valamint a csökkenő exportot (17 százalék) is megnevezte a járvány negatív hatásaként, az importhelyettesítés szerepe viszont visszaszorult áprilishoz képest (6 százalék)

3. ábra: A koronavírus-járvány negatív hatásai a hazai vállalkozások működésére 2020 októberében, N=2625

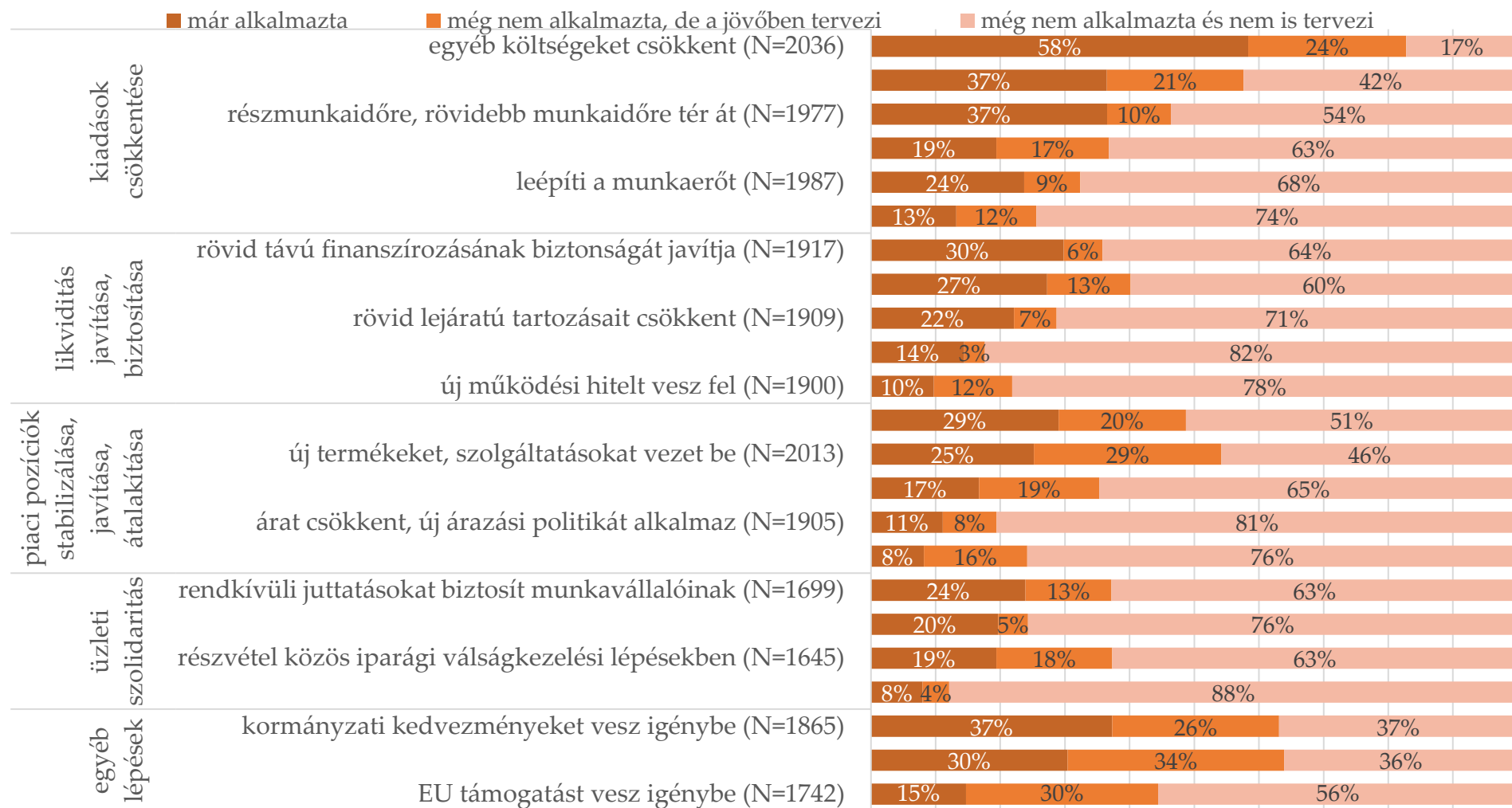

Forrás: GVI 2020

A vállalkozások által alkalmazott válságkezelési stratégiák közül kiemelkedik a kiadások csökkentése, ezt követi sorrendben a likviditás javítása, a piaci pozíciók stabilizálása, javítása, átalakítása, valamint az üzleti szolidaritás, ami egyértelműen jelzi, hogy a vállalkozások a gyors eredményeket ígérő, tűzoltó-jellegű intézkedéseket lépték meg leggyakrabban. Az öt leggyakoribb, már alkalmazott eszköz **az egyéb, máshova nem sorolható költségek csökkentése (58 százalék), a beruházások lassítása és halasztása (37 százalék), a részmunkaidő vagy rövidített munkaidő bevezetése (37**

százalék), a kormányzati kedvezmények igénybevétele (37 százalék), a rövid távú finanszírozás biztonságának javítása például banki hitelek meghosszabbításával, hitelfizetési moratórium kihasználásával **(30 százalék), valamint hosszú távú terv készítése, a stratégia módosítása (30 százalék).** Ezek közül a kormányzati kedvezmények igénybe vétele és a hosszú távú terv készítése az, amelyek áprilisban még nem szerepeltek a leggyakoribb, már alkalmazott válságkezelő eszközök között, azonban akkor is nagyon magas volt azoknak a cégeknek az aránya, amelyek tervezték ezeket a lépéseket.

4. ábra: Válságkezelő eszközök alkalmazása a koronavírus-járvány gazdasági hatásaira a hazai vállalkozások körében 2020 októberében

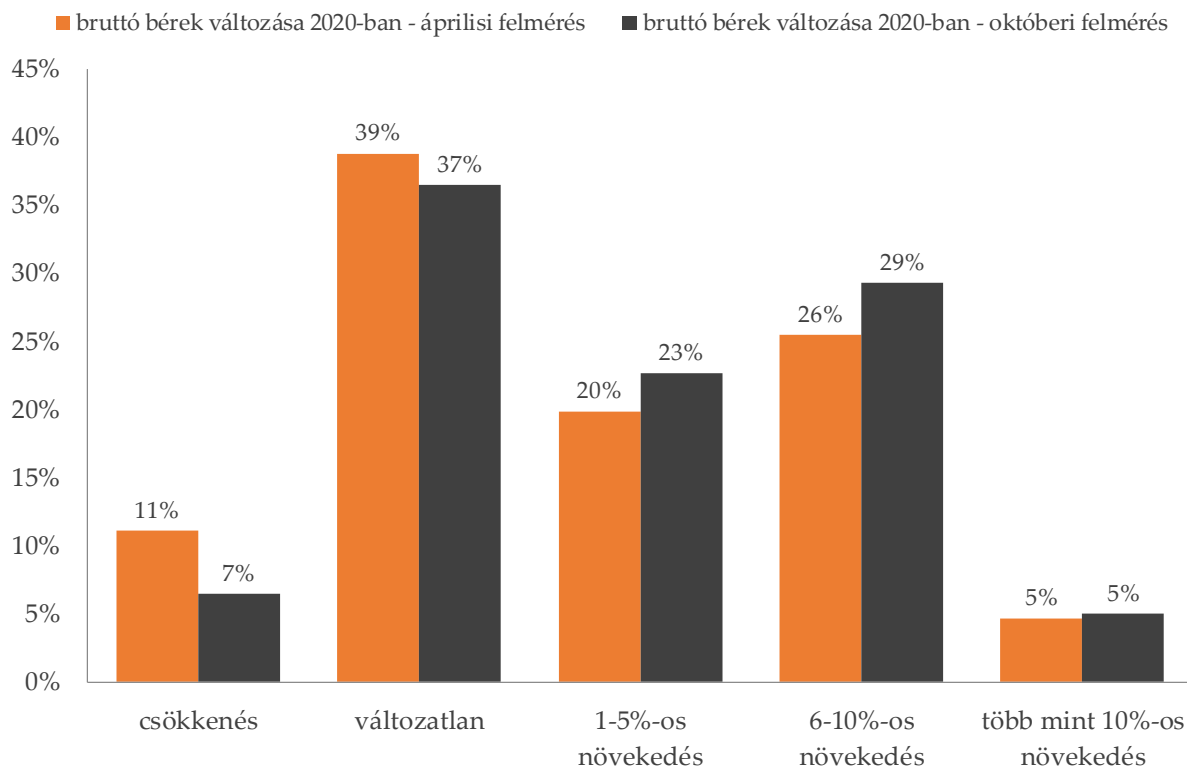

Forrás: GVI 2020

A béremeléssel kapcsolatban októberben a vállalkozások valamivel optimistábban vélekedtek a 2020-as évre vonatkozó, mint áprilisban (51 százalék helyett 57 százalékuk számolt be emelésről), ráadásul a béremelés várható mértéke is nőtt: az infláció mértékével közel azonos, 1–5 százalékos béremelkedést (20 százalékról 23 százalékra)

és a 6–10 százalékos béremelkedést (26 százalékról 29 százalékra) tervező cégek aránya is 3 százalékponttal nőtt. A keresetek csökkentéséről csak a vállalkozások 7 százaléka számolt be (a tavaszi 11 százalék után), ugyanakkor továbbra is gyakran alkalmazott stratégia a bérek befagyasztása (37 százalék).

5. ábra: Bruttó bérek változása 2020-ban, százalék, N2020. április=2606, N2020. október=2579

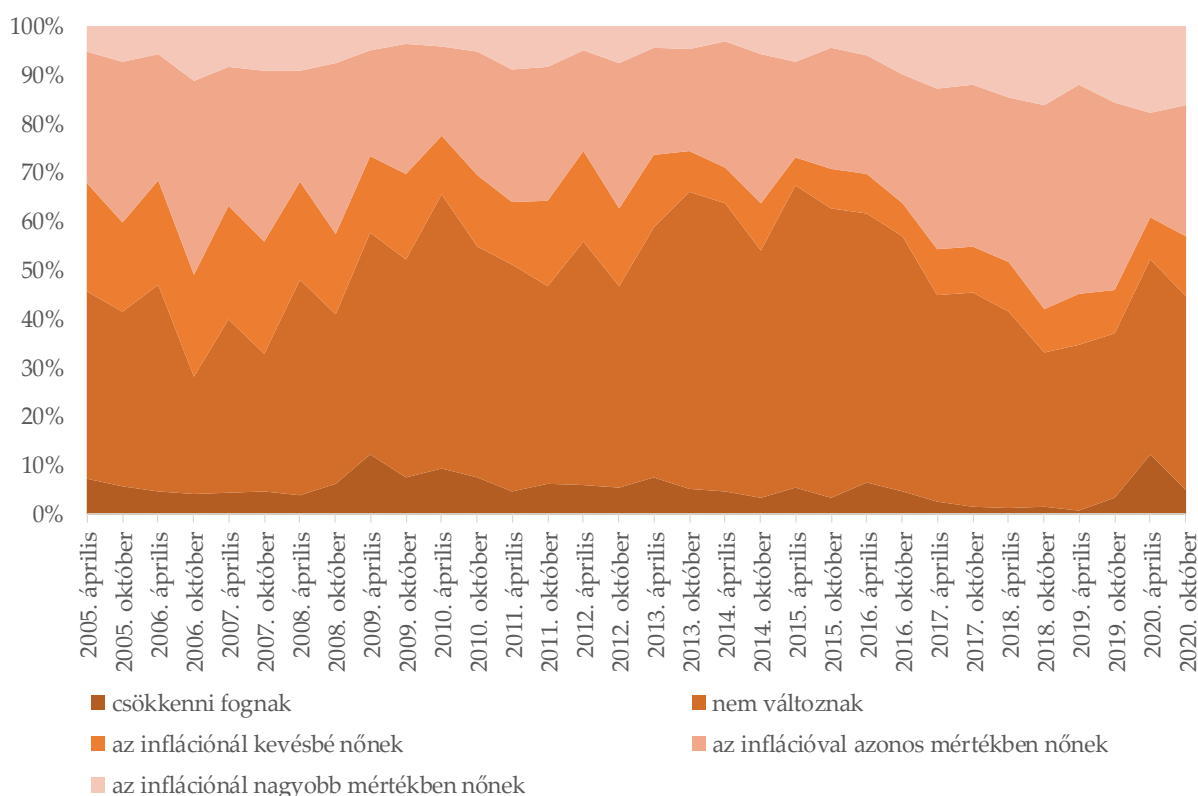

Forrás: GVI 2020

2020 októberében a válaszadók 5 százaléka vélekedett úgy, hogy csökkenni fognak a belföldi értékesítési árak a következő félévben – arányuk áprilisban még a 2008-as gazdasági világválság kitörését követő szintet

idéző 12 százalék volt. Emellett a válaszadók 55 százaléka gondolta úgy, hogy nőni fognak az árak, 7 százalékponttal többen, mint áprilisban.

6. ábra: A hazai vállalkozások percepciója a belföldi értékesítési árak következő félévben várható alakulásáról 2005. április és 2020. október között, százalék

Megjegyzés: 2005. április: N=1753, 2005. október: N=1196, 2006. április: N=1311, 2006. október: N=1251, 2007. április: N=1374, 2007. október: N=1184, 2008. április: N=1084, 2008. október: N=1379, 2009. április: N=1368, 2009. október: N=1315, 2010. április: N=1582, 2010. október: N=1788, 2011. április: N=1743, 2011. október: N=1853, 2012. április: N=2464, 2012. október: N=3082, 2013. április: N=3383, 2013. október: N=3396, 2014. április: N=2518, 2014. október: N=2751, 2015. április: N=3246, 2015. október: N=3268, 2016. április: N=2884, 2016. október: N=2620, 2017. április: N=3028, 2017. október: N=2825, 2018. április: N=3011, 2018. október: N=2644, 2019. április: N=2651, 2019. október: N=2083, 2020. április: N=2457, 2020. október: N=2864

Forrás: GVI 2020

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
Németország	Munkanélküliségi ráta	(február)	6,0%	6,0%	6,0%
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(február)	60,7	60,6	57,1
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(február)	92,4	94,2	90,3
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(február)	90,2		91,4
USA	Munkanélküliségi ráta	(február)	6,2%	6,3%	6,3%
	CB fogyasztói bizalmi index	(február)	91,3	90,0	88,9
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(február)	58,6	58,5	59,2
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(február)	50,6	51,1	51,3

¹ <https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/>

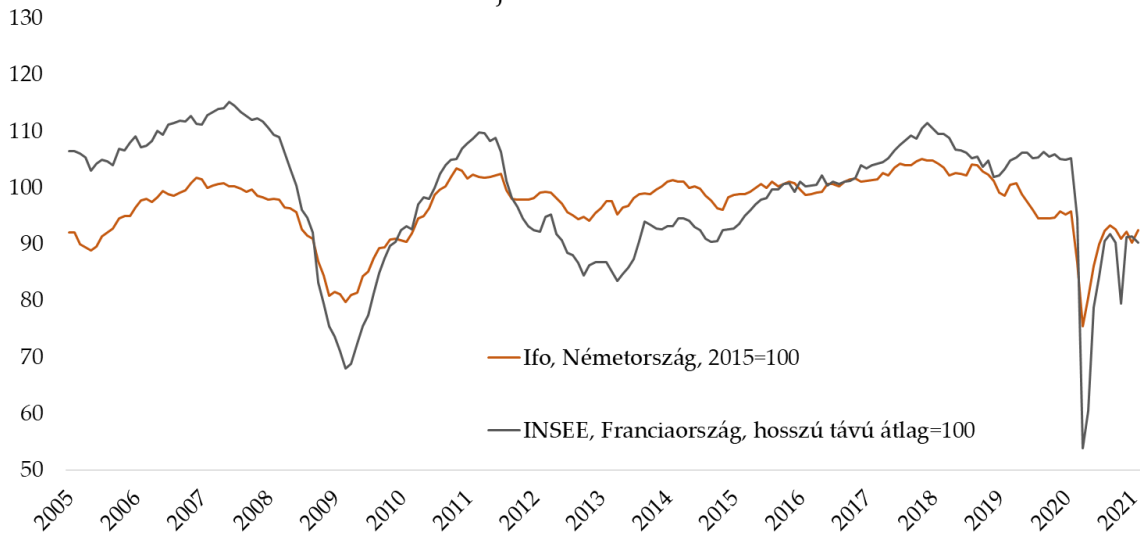
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke nőtt az előző hónaphoz képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónaphoz képest szintén nőtt. Németországban a munkanélküliségi ráta értéke ugyanaz maradt. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index értéke csökkent az előző hónaphoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke nőtt az előző hónaphoz képest, és jobban teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke kis mértékben csökkent az előző hónaphoz viszonyítva. A munkanélküliségi ráta kis mértékben javult az előző hónaphoz képest. A kínai beszerzési index értéke csökkent az előző hónaphoz képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján,
2005. január - 2021. február

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Horáth Ágoston elemző (GVI)

Bacsák Dániel elemző, (GVI)

Tóth Katalin, elemző (GVI)

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2021.február, Budapest,

2021-03-12